

МАНДАТ И ИМУНИТЕТ НА ПРАТЕНИЦИТЕ

МАНДАТ НА ПРАТЕНИЦИТЕ

Мандатот претставува право на пратеникот да ги претставува граѓаните и при извршувањето на функцијата пратеник да одлучува по свое уверување (слободен мандат).

Пратениците во Собранието на Република Северна Македонија се избираат за време од четири години на општи, непосредни и слободни избори со тајно гласање.

Пратениците се избираат секоја четврта година, во последните 90 дена од мандатот на стариот пратенички состав, или во рок од 60 дена од денот на распуштањето на Собранието.

Мандатот на пратениците го верифицира Собранието и трае од денот на неговото верификување до денот на верификување на мандатот на новоизбраните пратеници, но не повеќе од 4 години.

Пратеничкиот мандат може да се продолжи само за време на воена или вонредна состојба.

Конститутивната седница на Собранието се одржува најдоцна 20 дена од одржувањето на изборите.

Ако конститутивната седница не се свика во предвидениот рок, пратениците сами се состануваат и го конституираат Собранието на 21. ден од денот на завршување на изборите.

Со верификацијата на мандатот пратеникот стекнува права и должности утврдени со Уставот, закон, Деловникот на Собранието и со други прописи и општи акти.

Мандатот на пратениците Собранието го верификува на конститутивната седница, на предлог на Верификациона комисија на Собранието.

ПРЕСТАНОК НА МАНДАТОТ

Пратеникот не може да биде отповикан од функцијата, но може да му престане или да му биде одземен мандатот пред истекот на времето за кое е избран.

На пратеникот му престанува мандатот пред истекот на времето за кое е избран: ако поднесе оставка; ако е осуден за кривично дело за кое е пропишана казна затвор во траење од најмалку пет години; ако настапи случај на неспојливост со функцијата пратеник; ако му престане државјанството на Република Северна Македонија; ако со правосилно решение биде лишен од деловната способност и во случај на смрт.

На пратеникот може да му биде одземен мандатот, кога е осуден за кривично или друго казниво дело што го прави недостоен за вршење на функцијата пратеник, како и за неоправдано отсуство од Собранието повеќе од шест месеци.

Предлог за одземање на мандатот поднесува Комисијата за деловнички и мандатно-имунитетни прашања, врз основа на известување од претседателот на Собранието. Во случај кога пратеникот е осуден, известувањето до претседателот на Собранието го доставува судот кој ја изрекот казната. По предлогот на комисијата се води претрес на првата наредна седница на Собранието, при што претресот може да заврши со донесување одлука за одземање на мандатот на пратеникот, која се носи со двотретинско мнозинство од вкупниот број пратеници.

Мандатот на пратениците може предвреме да престане и во случај на самораспуштање на Собранието на Република Северна Македонија. Собранието се распушта ако за тоа се изјасни мнозинството од вкупниот број пратеници.

- Пратениците се избираат за време од четири години.
- На пратеникот му престанува мандатот или може да му биде одземен мандатот само во случаите и на начин утврден со Уставот, закон и Деловникот на Собранието.

ИМУНИТЕТ НА ПРАТЕНИЦИТЕ

Пратениците во Република Северна Македонија уживаат имунитет од денот на верификацијата до денот на престанокот на нивниот мандат.

Согласно со Уставот, пратениците уживаат два вида имунитет: неодговорност на пратеникот (материјален или суштински имунитет) и неповредливост на пратеникот (процедурален имунитет). Заедно, овие два вида имунитет ја обезбедуваат слободата на пратеникот во вршењето на пратеничката функција и независноста на претставничкото тело во вршењето на законодавната власт.

МАТЕРИЈАЛЕН ИМУНИТЕТ

Неодговорноста на пратеникот значи неможност пратеникот да биде повикан на кривична или друга одговорност или да биде притворен за искажано мислење, или за гласање на седниците на Собранието или на неговите работни тела. На таков начин, материјалниот имунитет ја гарантира слободата на говорот, но не го штити пратеникот од одговорност за искажано мислење надвор од седниците на Собранието или на неговите работни тела. Така, на пример, пратеникот нема да одговара, ако навреди друг пратеник или граѓанин во собраниската дебата, но ќе одговара за навреда што ја сторил надвор од Собранието.

Овој вид имунитет не може да биде предмет на расправа за одземање и важи и по престанокот на мандатот на пратеникот. Материјалниот имунитет не ја исклучува ниту должноста на пратеникот да го почитува Деловникот на Собранието. Претседателот на Собранието има право да го отстрани пратеникот од седницата, кога и покрај опомената или одземањето на зборот, тој и понатаму го нарушува редот на седницата или употребува изрази со кои се нарушува достоинството на Собранието.

ПРОЦЕДУРАЛЕН ИМУНИТЕТ

Неповредливоста на пратеникот (процедурален имунитет) се однесува на кривичните дела сторени надвор од претставничкото тело. Овој вид имунитет не значи дека против пратеникот не може да биде покрената постапка за утврдување на кривична одговорност, или пак дека пратеникот не може да биде осуден за кривично дело.

Процедуралниот имунитет значи неможност пратеникот да биде притворен без одобрување на Собранието, освен ако е

затечен во вршење кривично дело за кое е пропишана казна затвор во траење од најмалку пет години.

Во првиот случај, надлежниот орган поднесува барање до претседателот на Собранието за одобрување притвор на пратеник. Во вториот случај, надлежниот орган го известува претседателот на Собранието дека пратеникот е притворен затоа што е затечен во вршење на кривично дело за кое е пропишана казна затвор во траење од најмалку пет години. Надлежниот орган го известува претседателот на Собранието за притворот на пратеникот дури и кога тој не се повикал на својот имунитет.

Претседателот на Собранието, барањето за одобрување притвор, односно известувањето дека пратеникот е притворен веднаш го доставува до Комисијата за деловнички и мандатно-имунитетни прашања, која е должна да го разгледа барањето, односно известувањето и во рок од два дена да достави извештај до претседателот на Собранието. За седницата на Комисијата се известува и пратеникот на кој се однесува барањето. Врз основа на извештајот на Комисијата, Собранието најдоцна во рок од три дена одлучува дали ќе даде одобрение за притвор на пратеникот.

Ако Собранието не одобри притвор, пратеникот ќе биде веднаш пуштен на слобода, дури и ако пратеникот не се повикал на имунитет.

- Пратениците во Република Северна Македонија уживаат два вида имунитет: неодговорност на пратеникот (материјален или суштински имунитет) и неповредливост на пратеникот (процедурален имунитет)
- Материјалниот имунитет ја гарантира слободата на говорот на седниците на Собранието или на неговите работни тела
- Процедуралниот имунитет се однесува на неможноста за притворање за кривични дела сторени надвор од Собранието
- Материјалниот имунитет важи и по престанокот на мандатот на пратеникот, додека процедуралниот важи единствено додека трае мандатот

ПРОГРАМА ЗА ПАРЛАМЕНТАРНА ПОДДРШКА
PROGRAMMI PER MBESHËTETJE PARLAMENTARE
PARLIAMENT SUPPORT PROGRAMME

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

ИМПЛЕМЕНТИРАНО ОД:

Оваа публикација е подготвена од Парламентарниот институт во рамки на Програмата за парламентарна поддршка (ПСП), која е поддржана од Швајцарската агенција за развој и соработка (СДЦ) преку Амбасадата на Швајцарската Конфедерација во Република Северна Македонија.

ПСП се спроведува од Националниот демократски институт (НДИ), Институтот за демократија „Социетас Цивилис“ – Скопје (ИДСЦС) и Центарот за управување со промени (ЦУП). Содржината на публикацијата на никаков начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на СДЦ.